

Potenci
EL TAUSIG
1. 1933 at BARTISLAVĚ
BRUNOVCE (Slov.)
captivity from 1. 9. 1944 to 5. 5. 1945
German concentration camps and was liberated
concentration camp of Mauthausen - Gusen.
1. 9. 1944 do 5. 5. 1945
- evad. koncentraci uhere druz jako vraz a anebrou a
moulti uhere Mauthausen - Gusen.
19. 5. 1945

Pavel Tausig

CHLAPEC,
KTERÝ PŘEŽIL
POCHOD SMRTI

*... a nabru
jsem neumřel!*

To jsou moje
zápisky po osvobození
z koncentračních táborů
Auschwitz, Mauthausen,
Melk a Gunskirchen
a o tom, jak jsem
přezil pochod smrti.

Pavel Fausig

11 a 1/2 let

© Pavel Taussig, 2018
© Grada Publishing, a. s., 2018

Redakční úpravy a autorská spolupráce Jana Kališová
Odpovědná redaktorka Markéta Šlaufová
Korektura Barbora Srncová
Obálka Vojtěch Kočí
Grafická úprava a sazba Šimon Jimel
Fotografie a ilustrační materiály archiv autora

Vydala Grada Publishing, a. s., pod značkou Cosmopolis v Praze
roku 2018 jako svou 6904. publikaci

Tisk FINIDR

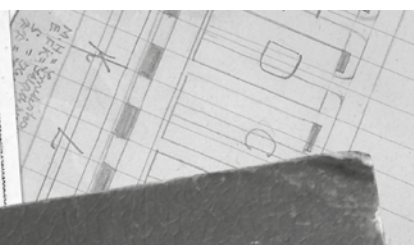
Grada Publishing, a. s.,
U Průhonu 22, Praha 7

ISBN 978-80-247-2340-2 (ePub)
ISBN 978-80-247-2352-5 (pdf)
ISBN 978-80-271-0410-9 (print)

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické
knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické
či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.
Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

EL TAUSSIG
1. 1933 in BARTISLAVĚ
BRUNOVCE (SLOV.)
a captivity from 1. 9. 1944 to 5. 5. 1945
German concentration camps and was liberated
concentration camp of Mauthausen-Gusen.
1. 9. 1944 to 5. 5. 1945
a child. Concentration camps from which were a childhood a
prisoners of Mauthausen or Gusen.

Pavel Taussig

CHLAPEC,
KTERÝ PŘEŽIL
POCHOD SMRTI

*... a natruc
jsem neumřel!*

Svůj životopis jsem napsal v roce 1981 pro našeho staršího syna Martina jako dárek k jeho jedenáctým narozeninám. To proto, že mi bylo jedenáct, když jsem se ocitl v Osvětimi. Chtěl jsem popsat osudy naší rodiny s důrazem na holocaust. Snažil jsem se přitom vžít do myšlení jedenáctiletého kluka a neodradit jej od čtení záplavou neznámých jmen a pojmů. Nešlo mi o dějiny Židů na území Československa, ale jen o jejich maličký výsek.

Při popisování svých zážitků jsem použil jen své vlastní zápisky. Moje válečná kořist po osvobození byly dva sešity a tužka. Do čtverečkovaného jsem psal deník a do linkovaného zážitky od zatčení přes koncentráky do osvobození. Psal jsem je tak, jak jsem je měl v čerstvé paměti. S nikým jsem se přitom o nich nebavil, psaním jsem si krátil dlouhou chvíli v nemocnicích v Rakousku, kdy jsem byl přesvědčený, že ani jeden z mých rodičů válku nepřežil.

O 25 let později Martin s mladším bratrem Janem přepsali tento text na počítači. Když jsem ho po letech znovu četl, uvědomil jsem si, že bych měl

některá místa doplnit. Napsal jsem proto poznámky pod čarou. Původní text zůstal nezměněn.

V roce 2000 jsem se obrátil na mezinárodní organizaci International Tracing Service v německém Bad Arolsensu (its@its-arolsen.org), která archivuje zachované doklady ze všech koncentračních táborů, s prosbou o zaslání dokladů o rodičích a o sobě. Obratem jsem dostal několik dokumentů, vystavených v koncentračních táborech a těsně po osvobození. Ty nejzajímavější přikládám na konci textu. Přibylo i několik rodinných fotografií.

Nakonec jsem přiložil i několik stran ze svého rukopisu z léta 1945.

P. T.

Milý Martine,
toto je můj životopis. I když ve všech detailech odpovídá skutečnosti, přece jen nezobrazuje věrně můj dosavadní život. To proto, že jsem se v něm úmyslně zabýval méně radostnými zážitky, o kterých nerad mluvím, ale které bys přesto měl znát. Ty veselé (zvláště po vojně), kterých jsem prožil neméně, jako všichni moji vrstevníci, jsem Ti už částečně vyprávěl a částečně Ti je dovyprávím dodatečně.

Tolik úvodem, abys věděl, na čem jsi.
Všechno nejlepší!

Táta
Červen 1981

Já s Martinem, 1971

Světlo světa jsem spatřil ve vznešeném soukromém sanatoriu v Bratislavě 24. listopadu 1933. Kdyby se to stalo o 16 roků dříve, jmenovalo by se mé rodné město Pressburg či Pozsony, jak zněl německý, potažmo maďarský název tohoto města na Dunaji asi 50 kilometrů na východ od Vídně. Po první světové válce však připadlo Československé republice. Protože bylo dokonce největším městem ve slovenské části státu, stalo se hlavním městem Slovenska. Jako takové potřebovalo bezpodmínečně i slovenské jméno. A tak mu přidělili nové: Bratislava¹.

Můj otec pocházel z českého města Rakovník, kde se narodil 15. září 1884 jako osmé a poslední dítě obchodníka s potravinami. Když mu byly čtyři roky, otec zemřel. Potom vedla obchod matka a o děti se

1 To nesedí. Název Bratislava existoval už v 19. století. Uzákoněn byl až v roce 1919.

starala, jak to šlo². Většinou pomáhali příbuzní. Protože byl můj otec nadaný, mohl navštěvovat reálné gymnázium. Náklady převzal dobře situovaný strýc – starý mládenec. Ten mu po maturitě platil i studium na pražské technice³. Když otec získal titul stavebního inženýra, pracoval ve Vídni a v Magdeburku jako inženýr na stavbě silnic. Zúčastnil se první světové války, které se tehdy neříkalo ani „první“, ani „světová“. Často mi chtěl o svých zážitcích vyprávět, mne to však nikdy nezajímalo, a tak se o nich teď už nikdo nedozví⁴.

Po válce se obrovská rakousko-uherská monarchie rozpadla. Otec se stal občanem nového malého

2 Potom, co v Čechách koncem 19. století obvinili jistého Žida z vraždy křesťanské dívky, tam došlo k pogromům. Nechyběly ani výzvy k bojkotu židovských obchodů. Nápis „Nekupujte u Židů“ se objevil i na dveřích obchodů mých prarodičů.

3 Rakovnická reálka byla česká, pražská vysoká škola „K.K. Deutsche Technische Hochschule in Prag“ byla německá.

4 Naštěstí ani to neseď. Objevil jsem otcův životopis z roku 1970 s následujícími údaji po dokončení studií: 1909–1912 pracoval u železobetonářské firmy Dies & Coup. ve Vídni. Po vypuknutí první světové války byl vedoucím inženýrem u firmy Westfalen-Decken GmbH v Magdeburgu. V první světové válce narukoval jako inženýr–poručík. Jako člen Technického dozorcího úřadu byl pověřen stavbou továrny na střelný prach v maďarském Magyarováru. Potom byl přeložen na Ministerstvo války do Vídně, kde se dožil konce války. Vrátil se do Prahy, kde zůstal do konce roku 1923.

Československa, které bylo chudé a výstavbu nových silnic si zatím nemohlo dovolit. Po mnoha marných pokusech předsedal, pustil se do podnikání a založil v Bratislavě firmu „Karbotransport“⁵. Ta dodávala uhlí, koks a dřevo obyvatelům a podnikům. Obchod běžel brzy tak dobře, že otci umožňoval nejen příjemný staromládenecký život, ale mohl podporovat matku a méně úspěšné příbuzné. Švarný sportovec a dobrý tanečník zanedlouho patřil k městské smetánce. Společenské styky přinesly nové zákazníky, tedy i nové obchody. Koncem dvacátých let se mu vedlo téměř příliš dobře. A přesně v tuto chvíli se seznámil s jistou Jolanou Rothovou, zamiloval se do ní a oženil se s ní.

Výše uvedená – moje matka – byla o dvacet let mladší než otec. Narodila se 14. dubna 1904 v malé slovenské vesnici Rakovice jako deváté dítě (a osmá dcera!) správci velkostatku. Otec zemřel, když jí bylo deset let. Rothovi nikdy nežili v blahobytu. Po otcově smrti se ovšem jejich finanční situace zhoršila i kvůli tomu, že vypukla válka. I tady se starší sourozenci starali o mladší.

Když matka dosáhla školního věku, byly na Slovensku, které tehdy patřilo k Maďarsku, jen maďarské školy. Navštěvovala tedy maďarskou obecnou školu a později rodinnou školu ve Vídni. V ní se děvčata učila především vést domácnost. Na další odborné vzdělání už nebyly peníze. Po skončení školy pomáhala matka doma nebo svým provdaným

5 To ale vůbec nesedí. „Karbotransport“ byla s.r.o. Firma byla založena v r. 1923 a otec byl jedním ze zakládajících členů. Do jejího zestátnění v roce 1949 (s výjimkou válečných let) byl také jejím ředitelem.

KARBOTR

S. S.

dodáva p
a spol

UHLIE - KOK

BRATIS

Korunovačné nám. 4.

Telefon 32-99.

TRANSPORT

R. O.

**promptne
vážlive**

KS - DREVO

SLAVA

:: Filiálne nádražie.

Telefon 13-18.

sestrám⁶. Tak se dostala i do Bratislavy jako společnosti malé neteře, se kterou seděla v kavárně, když jistý dobře vypadající starý mládenec... viz nahoře.

Svatba se konala 10. srpna 1930. Mladý pár se nastěhoval do překrásného bytu na břehu Dunaje spolu s kuchařkou a služkou a těšil se ze života. Otci bylo čtyřicet šest roků, ale vypadal mnohem mladší. Byl nadšeným lyžařem (jednou vyhrál sjezd v Kitzbühelu, i když na trati zlomil lyži). Krasobruslení a tanec na ledě byly jeho koníčkem. Ještě jako pětasedesátiletý byl tajemníkem Krasobruslařského oddílu ŠK Bratislava. Běhal a tancoval i na kolečkových bruslích, věnoval se jezdeckému sportu a měl – před mým narozením – jezdeckého koně. Téměř nikdy nepil, doma jsme neměli žádný alkohol kromě lahve rumu pro nosiče uhlí. Nehrál hazardní hry. Zato kouřil jako fabrika. Byl zodpovědný, spolehlivý, společenský, optimistický a vcelku apolitický. Spoléhal se na vrchnost. Byl dobrý matematik a vždy všechno, i soukromý život, přesně plánoval. Nic nechtěl ponechat náhodě, a když se v jeho životě přece jen občas něco přihodilo jinak, než si vypočítal, nebyla to chyba jeho výpočtů. Chtěl na mne být vždycky pyšný a já jsem se poctivě snažil poskytnout mu k tomu důvod, i když to pro mne nebylo často jednoduché.

Matka byla hezká veselá žena, měla dobrý odhad na lidi a měla vyvinutý smysl pro takt. Pro každou situaci našla v zásobě vhodnou rodinnou příhodu,

6 Těsně po první světové válce byl v Rakovicích pogrom. Rothovým se podařilo včas utéct a nikdy se tam už nevrátili. O tom jsem se dozvěděl až po matčině smrti od jedné z jejích sester.

většinou legrační. I v nejskromnějších poměrech byla vzornou hospodyní, čímž otci i mně často pila krev. Pro příbuzné nepřestala nikdy být malou Jolankou, byla u nich oblíbená a často musela mezi sourozenci urovnávat spory. Vyznala se v zahradničení a vždycky měla radost, když měla příležitost se mu věnovat. Jedna kamarádka mi jednou řekla, že moje matka byla jedinou skutečnou dámou, kterou poznala. Ach, jak jsem byl tehdy pyšný! Matce jsem vždycky naprosto důvěřoval a snažil jsem se ji nezarumoutit.

O mou výchovu se starala vychovatelka Lisa Maixnerová. Zřejmě plnila svoje povinnosti spolehlivě, protože se ze mne stal dobře vychovaný chlapec. Jako jedináček jsem viděl jiné děti nanejvýš při procházkách na dunajském nábřeží. Ty jsem absolvoval v krátkých kalhotkách a dlouhých bílých vlněných punčochách, drže vychovatelku za ruku. Nikdy k nám nepozvali cizí dítě a nikdy jsem nevstoupil do bytu cizího dítěte. Jedině moji bratrance a sestřenice

S chůvou Lisou, 1933

S maminkou, 1934

tvorili výjimku. Během těchto návštěv jsme si hráli slušně a potichu, samozřejmě vždy pod dozorem vychovatelek. Nebezpečné hračky, jako například míč nebo kolo, jsem neznal. Jen lyžovat a bruslit mě otec naučil. Myslím, že moje vychovatelka přitom velmi trpěla. Pohybovali jsme se jen v našich „lepších“ kruzích a já jsem byl skálopevně přesvědčený, že každé dítě na světě má vychovatelku. Když jsem potom přišel do školy a najednou jsem se octl tvář v tvář houfu úplně cizích dětí, přestal jsem rozumět světu.

Zatímco v naší rodině vypadalo všechno růžově, v Evropě se politická situace změnila. V Německu se k moci dostali národní socialisti. Hitler velmi hlasitě oznámil své plány do budoucnosti. Netajil, že má v úmyslu nastolit v celé Evropě i ve světě národně socialistický systém, a to násilím, tedy válkou. Německo bylo velké, Československo – jeho soused – malé. Pro mnoho občanů Československé republiky to byl důvod k obavám. A ještě něco dal Hitler světu na vědomí: Chtěl vyhubit všechny Židy. A hned

S babičkou, 1934

Na lodi v Bratislavě, 1936

po převzetí moci v březnu 1933 nechal v Německu schválit první protižidovské zákony. Během následujících let k nim přibývaly pořád nové, přísnější a strašnější.

Moji rodiče sledovali události v Německu se strachem. Byli totiž Židi. Sice ne pobožní: Nechodili do synagogy a nesvětili židovské svátky. Jenže podle hitlerovských zákonů o pronásledování Židů nešlo o jejich víru, ale o jejich původ. Kdo měl židovské rodiče nebo jen jednoho z prarodičů, byl teď podle zákona Žid. Když jsem se tedy několik měsíců po Hitlerově uchopení moci narodil, pokoušeli se rodiče zachránit, co se dalo, a nechali mě pokřtít jako evangelíka. O několik roků později, když se teror vůči Židům v Německu vystupňoval a hrozilo nebezpečí, že Hitler obsadí Československo, přestoupili na

S tatínkem, 1934

evangelickou víru i moji rodiče⁷. Nebylo to pro ně jednoduché. Mnozí židovští známí jim tento krok zazlívají. Brzy se však ukázalo, že oba tyto kroky – můj křest i pokřtění mých rodičů – byly správné. Mimochodem, většina matčiných příbuzných se rozhodla stejně jako moji rodiče.

Že Hitler hodlá své plány uskutečnit, mnozí pochopili, když na jaře 1938 obsadil jiný sousední stát Německa – Rakousko. Přitom si ukrojil i kus Bratislavy, který se prostíral na pravém břehu Dunaje. Ted' zblízka vlály strašné prapory s hákovým křížem na druhé straně řeky, v podstatě před našimi okny.

7 Rodiče byli pokřtěni 19. února 1939. Krátce poté – 14. března 1939 – byla vyhlášena „samostatná“ Slovenská republika. V době kolem jejich křtu o tom pochopitelně nikdo nevěděl. Okamžitě po vyhlášení nového státu z Hitlerovy milosti byly uzákoněny slovenské rasové zákony podle německého vzoru. Podle nich dostali Židé, kteří před vznikem Slovenského státu, tedy před 14. březnem 1939, přestoupili na křesťanskou víru, takzvanou „výjimku“. Moji rodiče měli obrovské štěstí, protože to náhodou stihli 22 dní před tímto osudovým rozhodnutím. Evangelický farář, který je (stejně jako předtím mne) křtil, samozřejmě znal pravý důvod jejich rozhodnutí. A vyšel rodičům vstříc, jak jen vůbec mohl. Po jejich křtu mi vystavil nový falšovaný křestní list. V rubrice „Náboženství rodičů“ neuvedl původní „izraelské“ ale „evangelické“. Díky tomuto dokladu jsem směl téměř bez problémů navštěvovat normální, tedy „křesťanskou“ obecnou školu. Učitelé sice věděli, co jsem zač, ale protože moje papíry byly víceméně v pořádku, milostivě přivírali oči.